

Towards an Ethics of Assisted Human Reproduction

Review for the volume
“Reproducerea umana medical asistata. Etica incriminarii versus etica biologica. Studiu de drept comparat”, author Alexandra HUIDU, LUMEN Publishing House, 2017

[Antonio SANDU¹](#)

¹ Professor PhD, Stefan cel Mare University from Suceava, Romania, antonio1907@yahoo.com.

Abstract: The paper "Reproducerea umana medical asistata. Etica incriminarii versus etica biologica. Studiu de drept comparat" is the only work of the Romanian legal doctrine dealing with the issues of human assisted reproduction, in vitro fertilization techniques and techniques having equivalent effect or derived from it, dealing with the treatment of the subject from the perspective of criminal law. This paper is a review of the second edition of the volume published by Alexandra Huidu at LUMEN Publishing House in Iasi.

Keywords: medically assisted human reproduction; bioethics; biolaw.

How to cite: Sandu, A. (2018). Towards an Ethic of Assisted Human Reproduction. *Journal for Ethics in Social Studies*, 2(1), 77-81. <https://doi.org/10.18662/jess/10>

Introducere

Lucrarea „Reproducerea umană medical asistată”. Etica incriminării versus etica biologică. Studiu de drept comparat” a autoarei Alexandra Huidu, publicată la editura LUMEN din Iași, este cunoscută în mediul juridic românesc, fiind la a doua ediție, care a fost revizuită și adăugită în funcție de modificările intervenite în legislația românească de la data primei publicări și până în prezent (cu precădere prin Noul Cod penal). Este, în esență, o propunere *de lege ferenda* organizată sub forma unei monografii, iar elementele de drept comparat vin să justifice propunerile de lege viitoare ale autorului. De asemenea, autorul se ocupă și de justificarea necesității reglementării, trecând dincolo de granițele cercetării strict juridice și translând către concepte care țin de sociologie, psihologie, doctrină religioasă, morală etc. Nu doar o lucrare de drept penal, de biodrept sau de etică, ci și o lucrare interdisciplinară, aceasta aduce în prim plan informații de legislație, elemente de doctrină străină, argumente de doctrină națională, subliniază necesitatea unei reglementări a materiei în dreptul românesc și propune abordări curajoase.

De la bioetică la biodrept în domeniul reproducerii umane medical asistate

Centrul lucrării îl constituie tehnica fertilizării in vitro cu tot complexul său de tehnici asociate (prelevarea și stocarea de gameți, maternitatea de surrogăție), așa că pe aceste subiecte se pune accentul, în capitole distincte. Însă din aceste tehnici derivă practici controversate pe care lucrarea, de asemenea, le abordează, numai că le oferă spațiul necesar unor subiecte secundare (manipularea genetică a liniei germinale, embrionii himere, embrionii hibridi). Subiectele secundare vin să nuanțeze fenomenul de fertilizare in vitro și să arate în ce modalitate reglementările în acest domeniu, de bază, pot influența reglementări viitoare în domenii care acum par exotice, dar care sunt, în realitate, de actualitate. Așadar, lucrarea face o abordare complexă a problemicii fertilizării in vitro, nunanțând analiza inclusiv sub aspectul spațiului destinat în întinderea lucrării temelor și subtemelor abordate.

Este o lucrare de biodrept, de drept penal, de drept penal comparat, o lucrare care pare a fi de nișă, dar are o largă aplicabilitate în domeniul științelor juridice și nu numai, prin urmare se încadrează în standardele unei colecții juridice de calitate.

Pluridisciplinaritatea lucrării nu o îndepărtează de statutul său de cercetare științifică în domeniul dreptului, numai că aria de aplicabilitate a lucrării este foarte extinsă: drept penal, drepturile omului, drept penal comparat, drept medical, biodrept.

Considerații asupra volumului

Cercetarea efectuată de autor pornește în primul rând de la clarificarea conceptelor care se utilizează în materie, iar aici este vorba de două seturi de concepte: pri mele sunt cele medicale, iar apoi cele juridice. Apoi se pune accent pe teoriile din doctrina de specialitate, autorul compensând lipsa lucrărilor de specialitate autohtone cu o vastă bibliografie străină, pentru ca în a treia etapă a cercetării să se facă referire la modul cum teoriile anterior prezentate au fost ilustrate de legislațiile unui număr impresionant de state, de pe toate continentele și din toate sistemele de drept. Scopul final este acela de a evidenția, apoi, în legislația românească, nevoia unei reglementări punctuale, precum și în ce mod reglementările actuale din materia dreptului penal sunt și rămân insuficiente, chiar dacă ar fi să fie aplicate prin extrapolare la materia analizată. Temele cărora li se acordă un spațiu mai mic de analiză sunt teme secundare, derivate din tema principală, astfel că nu se resimte necesitatea de a li se fi acordat o mai mare atenție.

Se va observa modalitatea de tratare a unor subiecte cum ar fi maternitatea de surrogăție, donarea de gameți sau comercializarea de ovule și spermă, care în mod tradițional țin mai degrabă de sfera de analiză a dreptului privat, însă autorul face referire la aceste subiecte exclusiv din perspectiva dreptului penal (traficul de organe, traficul de persoane – în forma traficului de servicii reproductive etc.), astfel că nu insistă pe aceste materii de analiză dincolo de încadrarea largă a lucrării în domeniul dreptului penal. Apoi, subiecte cu o tentă oarecum futuristă, aflate la stadiul de experiment științific, dar cu potențial de a deveni aplicabile la scară largă în viitorul apropiat, sunt amintite și tratate, iarăși, de o manieră care să facă discursul științific complet, dar fără să se abată de la tema principală a cărții (facem referire la capitolul dedicat manipulării genetice a liniei germinale, la embrionii hibridi/himere/creați din material genetic provenit de la mai mult de doi genitori, ingineriei genetice cu scop eugenic etc.). Tema largă de cercetare, însă, este în mod corect potențată prin întinderea discursului științific. Așadar, apreciem că nu există subiecte netratate corespunzător, sau tratate superficial ori incomplet.

În general, unul dintre elementele care sunt avute în vedere în analiza unui text științific juridic ține de referințele la practica judiciară națională în domeniul de cercetare ales. Având în vedere subiectul cărții, însă, este de

notorietate că instanțele române nu au fost sesizate cu cauze în domeniul monografiei de față. Așadar, remarcăm că autorul a adus în prim plan jurisprudență a curților internaționale de drepturile omului și jurisprudență internă a SUA, Marea Britanie, Franța și a altor țări cu oarecare tradiție în materie. Având în vedere aceste aspecte, sfătuim autorul să insite pe aceste decizii de speță și să le prezinte mai în detaliu, eventual oferind o listă de astfel de decizii la finalul manuscrisului, pentru a fi accesibile practicienilor, ca și sursă de inspirație pentru momentul în care spețe cu conținut similar vor face obiectul litigiilor în fața instanțelor române.

O serie de elemente se impun cu evidență: lucrarea este singura monografie de drept penal dedicată subiectului reproducerii umane medical asistate în doctrina juridică românească; în al doilea rând, cartea este cea mai elaborată sinteză de pe piața de carte de profil care să conțină teoriile de doctrină lansate în dezbaterile teoretice din strănătate; elementele de drept comparat vizează legislație dintr-un număr de aproximativ 50 de state, de pe toate continentele și din toate sistemele de drept (laice și religioase, *common law* și romano-germanic); este o lucrare care, de la început până la sfârșit, constituie o expunere de motive pentru o lege viitoare în domeniul dreptului penal pentru materia analizată, oferind soluții pertinente pentru legiuitorul român, cu valorificarea experienței legislative și jurisprudențiale a altor state.

Monografia prezintă interes pentru specialiștii din domeniul dreptului penal, a drepturilor omului, a biodreptului, bioeticii, dreptului medical. Se adresează în principal juriștilor, dar și eticienilor din domeniul științelor medicale, precum și oricărui cititor interesat, întrucât cartea explică concepte și aduce explicații privind numeroase elemente de noutate. Se încadrează pe publicul țintă al colecției juridice și nu numai.

Manuscrisul este organizat în două părți, una generală și una de strictă specialitate. Cea generală conține subiecte legate de precizări terminologice, juridice și medicale, precizări conceptuale (din mai multe domenii – psihologie, dogmatică creștină și nu numai, sociologie), aspecte legate de drepturile omului etc. Partea a doua este organizată pentru a pune în valoare exclusiv aspectele de drept penal, fiecare capitol tratând un concept distinct. Modul de împărțire a manuscrisului relevă grija pentru contextualizare a autorului în ceea ce privește analiza subiectelor aprofundate în lucrare și face analiza ușor de urmărit și de înțeles, în întreaga sa complexitate.

Bibliografia este foarte generoasă și diversificată. Remarcăm în cadrul bibliografiei numeroase studii publicate în unele dintre cele mai celebre reviste și jurnale de profil din lume, faptul că bibliografia este de actualitate și

că autorul a valorificat pe cât de mult posibil și lucrările autohtone publicate în spațiul românesc.

Concluzii

Lucrarea este un studiu de certă originalitate, abordează o temă complexă, pe care o tratează complet, cu luarea în considerare a tuturor elementelor de interdisciplinaritate la care se pretează subiectele aduse în discuție. Este în același timp o sinteză de doctrină și practică internațională, pe cât este o propunere *de lege ferenda*, o expunere de motive în care se militează pentru necesitatea reglementării domeniului analizat în România și un studiu critic asupra practicilor din domeniul reproducerii medical asistate.

Lucrarea se adresează unui spectru larg de cititori, este scrisă într-un stil cursiv, care stârnește interesul, este foarte bine documentată și aduce analize noi în literatura de gen. Este o carte care contribuie la dezvoltarea cercetării românești în domeniul biodreptului și a bioeticii, aspecte care o recomandă pentru (re)publicare.

Bibliografie

Huidu, A. (2017). *Reproducerea umană medical asistată. Etica incriminării versus etica biologică. Studiu de drept comparat*. Iași: LUMEN